

ادوات و محاسبات کالی بر کالی

شیرین دهانی اناری

www.ketab.ir

سرشناسه	: دهقان اناری، شیرین، ۱۳۷۰ -
عنوان قراردادی	: ایران. قوانین و احکام Iran. Laws, etc
عنوان و نام پدیدآور	: اثبات صحت معاملات کالی به کالی / شیرین دهقان.
مشخصات نشر	: کرج: چکامه باران، ۱۳۹۷.
مشخصات ظاهری	: ۱۱۰ ص.
شابک	: ۱۰۰۰۰۰ ریال 7-58-8026-600-978:
وضعیت فهرست نویسی	: قیبا
یادداشت	: کتابنامه.
موضوع	: معاملات آتی -- قوانین و مقررات -- ایران
سبب	: Futures -- Law and legislation -- Iran
موضوع	: معاملات آتی -- قوانین و مقررات
موضوع	: Futures -- Law and legislation
موضوع	: معاملات آتی (فقه)
موضوع	: (Futures (Islamic law*
رده بندی کنگره	: /۱۳۹۷۲/۹۲۶KMH ۶۹م/
رده بندی دیویی	: ۵۵۰۷۳۳۴۶
شماره کتابشناسی ملی	: ۵۲۰۱۲۳۰

اثبات صحت معاملات کالی به کالی

مؤلف:	شیرین دهقانی
چاپ:	اول-بهار ۱۳۹۷
شمارگان:	۱۰۰۰ نسخه
شابک:	۹۷۸-۶۰۰-۸۰۲۶-۵۸-۷
قیمت:	۱۰۰۰۰ تومان
ویرایش:	حسین فلاح
طراحی جلد و صفحه آرایی	حسین فلاح

کرج، بلوار شهیدمؤذن، ابتدای شهرک شهیدان جهازی‌ها، پلاک ۳۱-۲۶۳۴۴۹۵۶۰۲

قم، خیابان معلم، مجتمع ناشران، شماره ۲۰۱-۲۵۳۷۷۳۳۰۸۰

chakamebaran@yahoo.com

Chakamebaran.ir

حقوق چاپ برای ناشر محفوظ است

فهرست

۷	پیشگفتار.....
۱۱	بخش اول: کلیات.....
۱۱	فصل اول: تعریف مفاهیم.....
۱۱	مبحث اول: بیع (معامله) کالی به کالی.....
۱۱	مبحث دوم: رکن بیع کالی به کالی.....
۱۴	مبحث سوم: بیع سلف و سم.....
۱۴	مبحث چهارم: بیع اقسام.....
۱۵	مبحث پنجم: بیع بین المسلمین.....
۱۵	مبحث ششم: قرارداد بیع.....
۱۵	مبحث هفتم: قرارداد فوراً.....
۱۶	فصل دوم: تاریخچه.....
۱۶	مبحث اول: سابقه معاملات کالی به کالی.....
۱۷	مبحث دوم: سابقه کنوانسیون وین ۱۹۸۰.....
۱۹	مبحث سوم: سابقه معاملات فیوچر (آتی).....
۲۱	فصل سوم: مبانی نظری.....
۲۱	مبحث اول: بیع از منظر حقیقت شرعی و عرفی.....
۲۲	مبحث دوم: بیع کالی به کالی از منظر فقه امامیه.....
۲۳	مبحث سوم: معاملات کالی به کالی از منظر حقوق ایران.....
۲۸	مبحث چهارم: معاملات کالی به کالی از منظر کنوانسیون وین ۱۹۸۰.....
۳۰	بخش دوم: بررسی معاملات کالی به کالی.....
۳۱	فصل اول: بررسی فقهی معاملات کالی به کالی.....
۳۱	مبحث اول: بطلان معاملات کالی به کالی.....
۳۲	گفتار اول: دلایل بطلان بیع کالی به کالی.....
۳۲	(۱) اخبار.....
۳۳	(۲) اجماع.....
۳۴	گفتار دوم: دیدگاه فقهای مسنی بر بطلان معامله کالی به کالی بر مبنای بیع دین به دین.....
۳۵	گفتار سوم: بطلان بیع کالی به کالی بر مبنای لزوم قبض ثمن در مجلس بیع سلم (سلف).....
۳۶	گفتار چهارم: لزوم قبض ثمن در بیع سلف (سلم) و مبنای فقها.....
۴۰	مبحث دوم: فائلین به صحت بیع کالی به کالی.....
۴۰	گفتار اول: عدم بطلان بیع کالی به کالی بر مبنای بیع دین به دین.....
۴۳	۱. عدم وجود دین قبل از انعقاد عقد و ایجاد آن به وسیله بیع.....

۴۷	گفتار دوم: نظریات فقها در مورد بیع دین به دین
۵۵	گفتار سوم: نقد نظریه فقها در مورد بیع دین به دین
۵۸	گفتار چهارم: نقد دلایل بطلان بیع کالی به کالی
۶۶	گفتار هفتم: بیع کالی به کالی به عنوان عقد غیر معین
۶۷	گفتار هشتم: بیع کالی به کالی در قالب عقد صلح
۶۷	۱- شرایط عقد صلح
۶۸	۲- اقسام عقد صلح
۶۹	۳- مشروعیت عقد صلح
۶۹	۴- برخی از موارد کاربردی عقد صلح
۷۰	فصل دوم: معاملات کالی به کالی در عرصه بین الملل
۷۰	مبحث اول: معاملات کالی به کالی در کنوانسیون وین (۱۹۸۰)
۷۴	مبحث دوم: قراردادهای مشابه معاملات کالی به کالی در عرصه بین الملل
۷۴	گفتار اول: معاملات اعتبار بانکی
۷۶	۱- تأمین اعتبار برای ضمانت در اعتبارات اسنادی
۷۷	۲- نحوه اقدام در اعتبارات اسنادی
۷۹	۳- یوزانس (Usance)
۸۰	۱- مفهوم لغوی همکاری
۸۰	۲- مفهوم حقوقی همکاری
۸۱	الف- همکاری صنعتی:
۸۲	ب- همکاری تجاری:
۸۳	گفتار سوم: تجارت متقابل در حقوق بین الملل
۸۳	۱- مفهوم
۸۴	۲- مزایای تجارت متقابل
۸۵	۳- انواع تجارت متقابل
۸۷	گفتار چهارم: قرارداد فوروارد (Forward)
۸۹	گفتار پنجم: قرارداد ائی (Future)
۹۱	۱- ضمانت اجرای تعهدات طرفین معامله
۹۱	۲- حساب ودیعه
۹۲	فصل سوم: معاملات کالی به کالی در حقوق داخلی
۹۲	مبحث اول: حکم بیع کالی به کالی در حقوق فرانسه
۹۳	مبحث دوم: حکم بیع کالی به کالی در حقوق ایران
۹۸	گفتار دوم: نمونه ای از قراردادهای کالی به کالی ایران در سطح بین الملل
۹۹	بخش سوم: نتیجه گیری و پیشنهادها
۱۰۳	فهرست منابع و مآخذ

پیشگفتار

در طول تاریخ خرید و فروش کالا یکی از منابع اصلی تأمین نیازهای زندگی بشر بوده است و با گذشت زمان و در عصر حاضر این اهمیت دو چندان شده است. توسعه تجارت بین الملل نیاز کشورها را فراهم کرده است، به طوری که بدون دسترسی به واردات و صادرات برای حفظ ثبات اقتصادی دچار مشکل خواهند شد. بنابراین با توجه به اهمیت آن دولت‌ها در حقوق داخلی خود شرایط و مقرراتی برای آثار و تبعات ناشی از بیع مقرر کرده‌اند. یکی از انواع بیع‌هایی که در بیشتر روابط بین‌المللی مبتلابه است بیع کالی به کالی است، که در آن مبیع و ثمن مدتی پس از انعقاد عقد بیع تسلیم می‌شوند.

بیع کالی به کالی یا نسبه به کالیه و یا مؤجل به مؤجل یکی از انواع بیع در فقه محسوب می‌شود. معاملات کالی به کالی در فقه به معامله ای اطلاق می‌شود که ثمن و مبیع، هر دو کلی، مؤخر و مؤجل هستند. به عبارت دیگر ثمن و مبیع مدتی پس از انعقاد قرارداد بیع تسلیم می‌شوند. مانند فروش دو تن برنج به یک میلیارد تومان که برنج‌ها سه ماه دیگر تسلیم شود و ثمن نیز در برابر تحویل برنج پرداخت می‌شود. بنابراین مبیع و ثمن مدتی پس از تاریخ انعقاد بیع تسلیم می‌شوند و تفاوتی بین اینکه مدت مزبور کوتاه باشد یا بلند وجود ندارد؛ که البته مدت از زمان انعقاد بیع آغاز می‌شود. اگر چه اصطلاح بیع کالی به کالی در قانون مدنی ایران نیامده است اما متأسفانه در حقوق داخلی کشور ما معاملات کالی به کالی به رسمیت شناخته نشده و علاوه بر عدم وجود متنی در جهت اثبات صحت آن ماده ای هم وجود ندارد که بیع کالی به کالی را باطل اعلام نماید.

از طرف دیگر در فقه امامیه نیز در زمینه صحت معاملات کالی به کالی بین فقها و صاحب نظران اختلاف دیدگاه وجود دارد. گروهی با استدلال‌های خود معتقد به بطلان معاملات کالی به کالی بوده و استفاده از آن را مجاز نمی‌دانند؛ عده ای از این فقها بر اساس بطلان بیع دین به دین معتقدند معامله کالی به کالی هم از آن جا که همان معامله دین به دین است، در نتیجه معاملات کالی به کالی نیز باطل می‌باشد.

این فقها بطلان معامله دین به دین را بر مبنای حدیث نقل شده از پیامبر «لا یباع الدّین بالدّین» صحت معاملات کالی به کالی را زیر سؤال برده و آن را باطل اعلام می‌کنند.

اما گروه دیگر علاوه بر رد استدلال‌های قائلین به بطلان، صحت این نوع معامله مهم و پر کاربرد را اثبات می‌کنند. طبق نظر این دسته از فقها بیع دین به دین را از بیع کالی به کالی متفاوت می‌باشد، بدین صورت که بیع دین به دین، بیعی است که ثمن و مبیع قبل از عقد بیع به صورت دین و در ذمه باشد. در حالی که در معاملات کالی به کالی بعد از عقد و به واسطه این بیع به صورت ثمن و مبیع دین در می‌آیند.

با وجود اینکه حقن ایران و قوانین داخلی به این موضوع نپرداخته و در زمینه صحت یا بطلان آن تغییر تکلیف نشده است، اما در کشور ایران بین قراردادهای داخلی نیز مصادیق فراوانی برای بیع کالی به کالی وجود دارد، مانند کارخانه‌ها، شرکت‌ها یا مؤسسه‌های که بخش‌ها را محصولات خود را به صورت کلی می‌فروشد که در آینده تحویل دهد و قیمت آن را به شکل اقساط یا با دریافت مبلغی پیش پرداخت، در هنگام تحویل دریافت می‌دارد. با وجود گسترش این نوع معاملات، در قوانین مدون و مخصوصاً قانون مدنی کشورمای ایران نصّ صریحی در این زمینه در قانون مدنی وجود ندارد.

امروزه در روابط بازرگانی و به ویژه روابط تجاری بین‌المللی، بیع کالی به کالی بسیار متداول است و به ویژه معاملات بین‌المللی با ارزش اقتصادی بالا و تمامی سفارش‌هایی که برای ساخت کالا به شرکت‌های مختلف داده می‌شود، حتی چه بسا در هنگام قرارداد کالای موضوع آن تولید یا استخراج نشده و در آینده آماده تحویل می‌گردد، در همه این موارد کالاها یا محصولات که مبادله می‌شود به صورت کلی بوده و برای تحویل آنها مدت زمانی پس از انعقاد قرارداد پیش بینی می‌شود، که بدون پرداخت ثمن و تسلیم مبیع در هنگام عقد صورت می‌گیرد. در این نوع بیع، کالاهایی مانند نفت در مقابل برنج یا گوشت یا گندم یا تیرآهن در مقابل پول یا خشکبار و ... قرار می‌گیرند که مال کلی هستند یعنی مالی که دارای مصادیق

بسیاری می‌باشد مثلاً ایران دویست هزار بشکه نفت به دانمارک می‌دهد تا معادل قیمت آن در سال آینده گوشت یا گندم از دانمارک وارد نماید.

در این کتاب برای اثبات بهتر صحت معاملات کالی به کالی در عرصه بین‌المللی، تسری صحت معاملات کالی به کالی در حقوق ایران و امکان استفاده از این نوع از بیع در حقوق داخلی (علاوه بر اینکه در حقوق داخلی نیز این نوع معامله مورد استفاده قرار می‌گیرد)، از کنوانسیون بیع بین‌المللی کالا و معاملات و قراردادهای مشابه با معاملات کالی به کالی در عرصه بین‌الملل کمک گرفته می‌شود.